

ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ: ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ

Сьогодні достатньо широкий розвиток в Україні отримав волонтерський рух. Він набув масового характеру особливо серед молоді у різних сферах суспільного життя, зокрема, в галузі освіти, охорони здоров'я, соціального захисту населення тощо.

Серед чинників, які зумовлюють активізацію добровільної, волонтерської діяльності, є передусім загострення соціальних проблем та відсутність досконалої системи надання соціальних послуг вразливим верствам населення. Роль волонтерів, яких ще називають добровольцями, є надзвичайно важливою в багатьох організаціях. Сьогодні значна кількість волонтерів займається соціальною роботою у недержавних і в державних організаціях.

Вагомий внесок у становлення теорії волонтерства, розробку його теоретичних та методологічних засад зроблено українськими науковцями О. Безпалько, І. Зверєвою, Н. Заверико, Г. Лактіоною, Л. Міщик, С. Харченко та ін.; концептуальні засади професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів досліджували А. Алексюк, А. Капська, В. Радул, В. Сагарда, Є. Холостова та ін.; роль волонтерства в професійному становленні соціальних педагогів та соціальних працівників цікавить О. Караман, В. Кратінову, С. Харченко, Н. Ларіонову, О. Песоцьку та ін.; вивченням проблем волонтерства займаються О. Безпалько, Р. Войнова, І. Зверєва, А. Капська, Н. Комарова, С. Толстоухова та інші.

Організація волонтерської роботи вимагає вивчення історії питання, міжнародних та вітчизняних традицій, спеціальної літератури. Актуальність проблеми волонтерства полягає в тому, що волонтери не тільки добровільні помічники, які розуміють та відчувають біль та труднощі інших людей, волонтерство – це школа життя, росту і саморозвитку, яка допомагає виховувати, формувати себе як гуманну, високодуховну, культурну, ціннісно-орієнтовану особистість із здатністю та бажанням творити в душі найкращих

гуманістичних надбань людства. Для молодих людей важливо самореалізуватися, передавати свій життєвий досвід, знання, набувати нового досвіду, відчувати свою необхідність, а також бути причетним до групи людей, мати їхню підтримку, уникати самотності. Найважливіше в роботі волонтера, звичайно ж, це усвідомлення необхідності власної діяльності та наявність бажання працювати. Головна перевага волонтерів полягає в тому, що вони виконують роботу, яка їм подобається, й отримують задоволення від результатів.

Волонтерство розглядається як складова професійної підготовки. І. Бех зазначає, що, важливо вчасно сформувати образ майбутньої професійної діяльності студентської молоді під час навчання та окреслити перспективу майбутнього життєвого шляху, насиченого подіями, творчою працею та масштабними задумами. Одним із способів формування у студентів ціннісного ставлення до майбутньої професії, розвитку таких якостей, що характеризують емоційну стійкість майбутніх професіоналів – здібності до самоконтролю і психічної саморегуляції, є залучення майбутніх педагогів до майбутньої професійної діяльності [1].

Науковець З. Бондаренко, аналізуючи підходи до визначення волонтерства зазначає, що дослідники тлумачать сутність даного феномена як: благодійність, що здійснюється фізичними особами на засадах неприбуткової діяльності, без заробітної платні, просування по службі, заради добробуту й процвітання спільнот і суспільства загалом; добровільницьку діяльність, засновану на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства та, не маючи цілей отримання прибутку, одержання оплати чи кар'єрного зросту; отримання всебічного задоволення особистих і соціальних потреб шляхом надання допомоги іншим людям; волонтер – доброволець, громадянин, що бере участь у вирішенні соціально значимих проблем у формі безоплатної праці; основу функціонування громадських організацій, форму громадянської активності населення; національну ідею милосердя та благодійності [2, с. 38].

Згідно із Загальною декларацією прав людини 1948 р. [3] та Міжнародною конвенцією про права дитини 1989 р. [4] волонтерська діяльність розглядається як інструмент соціального, культурного, економічного та екологічного розвитку.

У Загальній декларації про волонтерську діяльність [5], останній варіант якої був прийнятий на XVI Всесвітній конференції добровольців у 2001 році в Амстердамі (Нідерланди), визначено такі принципи діяльності добровольців: визнання права на волонтерство за всіма чоловіками, жінками та дітьми, незалежно від їхньої раси, віросповідання, фізичних особливостей, відповідного соціального та матеріального стану; повага гідності та культури всіх людей; надання допомоги, безкоштовних послуг особисто чи організовано в дусі партнерства та братерства; визнання рівної важливості особистих і колективних потреб, сприяння їх колективному забезпеченню; перетворення волонтерства на елемент набуття нових знань і навичок, удосконалення здібностей, стимулюючи при цьому ініціативу та творчість людей, надаючи кожному можливість бути творцем, а не користувачем, спостерігачем.

Волонтерська діяльність сприяє самореалізації, особистісному росту, саморозвитку особистості, успішній соціалізації, допомагає одержувати навички взаємодопомоги та взаємопідтримки та має суспільно корисний характер. Вона має низку суперечностей: між потребою суспільства у фахівцях цього профілю, здатних до здійснення волонтерської діяльності, і недостатнім рівнем підготовки майбутніх волонтерів до її виконання; по-третє, вимагає посиленої уваги до якості підготовки волонтерів за рахунок використання сучасних технологій навчання [6, с. 406].

Волонтерська діяльність включає різноманітні види соціально-педагогічної діяльності: надання соціально-педагогічної допомоги, підтримки, послуг; реалізація планів, проектів та програм; створення, розвиток і координація соціальної мережі (волонтерських організацій, громадських формувань соціально значущої спрямованості, груп самопомоги тощо);

організація виховних та благодійних заходів й акцій за різним спрямуванням, тематичними напрямками.

За такого підходу стають зрозумілими напрями діяльності волонтерів, а саме: створення служби соціального патронажу дітей-інвалідів з метою організації їхнього спілкування та реабілітації; діагностично-корекційна робота з вихованцями загальноосвітніх закладів; превентивна робота щодо попередження та профілактики негативних явищ серед неповнолітніх і молоді; організація змістовного дозвілля учнівської і студентської молоді міста; організація вуличної соціальної роботи з дітьми та молоддю; реалізація програми соціального партнерства; розширення зовнішніх зв'язків та залучення ресурсів для вирішення проблем у громаді; проведення соціологічного дослідження умов проживання людей похилого віку.

Отже, волонтерська діяльність є професійно значущим етапом в системі практичної підготовки педагога, виступає первинною ланкою апробації етико-філософської концепції професійної діяльності спеціаліста, сприяє формуванню фундаменту професійного світосприйняття, дає широкі можливості для актуалізації професійних якостей, формування почуття громадянської значущості.

Волонтерська діяльність в Україні стає масовою і дозволяє говорити про неї як про суспільне явище. Вона має значні можливості для формування професійних якостей майбутніх педагогів, оскільки передбачає насамперед розширення можливостей студентів для їх повноцінного особистісного і професійного розвитку, зокрема, таких параметрів, як ціннісні установки, професійні якості, професійна та соціальна компетентність, духовність, креативність, якості інтелекту.

Література

1. Бех І. Д. Виховання особистості: У 2 кн. – Кн. 2: Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади: Навч.-метод. посібник. – К. : Либідь, 2003. – 344 с.

2. Бондаренко З. П. Організація волонтерської роботи майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу: дис... канд. пед. наук: 13.00.05 / З. П. Бондаренко. – К., 2008. – 247 с.

3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/go/995_015](http://zakon.rada.gov.ua/go/995_015).

4. Міжнародна конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// zakon.rada.gov.ua/ go/995_021](http://zakon.rada.gov.ua/go/995_021).

5. Загальній декларації про волонтерську діяльність від 4 вересня 1990 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// dyvensvit.org/articles/ 2018.html](http://dyvensvit.org/articles/2018.html).

6. Вайнілович Н. Волонтерський рух у сучасному українському суспільстві: мотиваційний аспект / Н. Вайнілович // *Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. – 2010. – № 2. – С. 407–410.